

ÁDY NYOMÁBAN
HATÁRTALANUL! 2019 – ERDÉLY
(MAROSVÁSÁRHELY; FARKASLAKA)
(HAT-19-02-0301)
(2019. 09. 23–27.)

Útvonal:

- 1. nap Bp. Blaha Lujza tér - Érmindszent-Zilah-Marosvásárhely (Koronka Panzió)
- 2. nap: városnézés Marosvásárhelyen, közös projekt megvalósítása a fogadóiskolával (Elektromaros Tech. Líceum), majd Farkaslaka (Balla Panzió).
- 3. nap: Gyimesbükk, ezeréves határ
- 4. nap: kirándulás (cél: Szent Anna-tó)
- 5. nap: Bp., útközben Csucsá és Nagyvárad.

A pályázat alapvető célja a programban résztvevő diákok kulturális látásmódjának tágitása, ismeretek bővítése. Iskolánk (BGSZC Széchenyi István Kereskedelmi Szakgimnáziuma) kereskedelmi és turisztikai szakképzést nyújt – a programban is mindkét szakirányú képzésről vesznek/vennének részt diákok. A szakirányú (turisztikai, kereskedelmi) ismeretek bővítése mellett a program elsősorban a magyar nyelv és irodalom, valamint a történelem tantárgyak törzsanyagának kiegészítését, elmélyítését szolgálja (nem egy esetben az érettségi vizsgákra való eredményesebb felkészülést is egyben).

TANTÁRGYI KAPCSOLÓDÁSOK:

- **Turizmusföldrajz**
- **Turisztika és vendéglátás** (Turizmus rendszere; Utazásszervezés stb.)
- **Kultúr- és vallástörténet**
 - Az erdélyi (székely) kultúra jellegzetességei
 - A keresztény vallás megjelenése Erdélyben – kapcsolódó legfontosabb szimbólumok, központok/helyszínek, művészettörténeti stílusok megjelenési formák
- **Magyar nyelv és irodalom**
 - a Trianoni békediktátum társadalmi és etnikai következményei és hatása a korabeli irodalmi élet képviselőire

- Ady Endre pályaképe, életműve (fontos helyszínek /pl. Érmindszent, Zilah, Marosvásárhely, Nagyvárad, Csucs/)
- Valóság és irodalom kapcsolatának megjelenése erdélyi származású, kortárs szerzők írásaiban (Láng Zsolt, Demeter Szilárd, Dragomán György, Zsidó Ferenc stb.)
- Irodalmi kávéházak, kávéházi kultúra – kulturális élet Nagyváradon
- A székely nyelv, kultúra és humor bemutatása Tamási Áron *Ábel* trilógiájának darabjain keresztül
- **Történelem**
 - Erdély történelme
 - A történelmi Magyarország összeomlása
 - A Trianoni békediktátum társadalmi és etnikai következményei és hatása
- **Mozgóképkultúra és médiaismeret**
 - A filmes adaptációk jellegzetességei (Dragomán György: *A fehér király*)
 - A kisebbségek médiamegjelenése, ill. mozgóképi jelenléte (ezek hatásai)
 - A média/mozgóképkultúra szerepe a kisebbségek életében

1-2., az 5. napok: Ady Endre

I. Témakör: Művek a magyar irodalomból I. – Kötelező szerzők

Lehetséges tétel:

- **Ady Endre szerelmi lírája**

A pályázati program kapcsolódásai a tételhez:

(1-2. és 5. nap) Életrajzi adatok „hitelesítése” (Érmindszent, Zilah, Marosvásárhely, Nagyvárad, Csucs)

(5. nap) Viták a Nyugat körül: 1908. a *Holnap* vita

Nagyváradon Juhász Gyula szerkesztésében jelent meg az antológia első része, a modern magyar irodalom első csoportos bemutatkozása (Ady, Babits, Juhász Gyula, Balázs Béla, Dutka Ákos, Emőd Tamás). A Nyugat megvédte az alkotókat a különféle támadásoktól.

3-4-5. napok: Kortárs szerzők/A határon túli irodalom

III. Témakör: Művek magyar irodalomból III. – Kortárs szerzők

Lehetséges tétel:

- **Valóság és irodalom kapcsolatának megjelenése erdélyi származású, kortárs szerzők írásaiban** (Láng Zsolt, Demeter Szilárd, Dragomán György, Zsidó Ferenc stb.).

I. A VALÓSÁG ÉS AZ IRODALOM KAPCSOLATA

Az irodalomtudományi vizsgálatokban régóta sokat vitatott probléma, hogy mire vonatkoznak az irodalmi szövegek, mi a kapcsolata az irodalmi műnek a valósággal, a való

világgal, vagyis mi az irodalmi szövegekben megfogalmazott kijelentések igazságértéke, illetve hogy egyáltalán van-e igazságértékük.

II. MÁGIKUS-REÁLIS TÉRIDŐ – KULTURÁLIS TUDÁS ÉS KOMMUNIKÁCIÓS RÉTEGZÖDÉSEK

Az irodalmi szöveg – a nyelvi kijelentésekhez hasonlatosan – általában, kommunikációban funkcionál. Ez azonban a klasszikus, hétköznapi kommunikációtól eltérő jegyekkel is rendelkezik. Az irodalmi szövegek saját koruk és későbbi korszakok kultúrájának is részét képezik illetve az irodalom mint a kultúra sajátos részrendszere működik. Emiatt fontos kérdés az irodalom és a kultúra, a kulturális mozzanatok, az irodalmi szövegek kulturalitásának kérdése, valamint az a mozzanat, hogyan „kommunikálnak” az irodalmi szövegek a különböző intertextuális kapcsolódásokkal.

III. ERDÉLYI („ROMÁNIAI MAGYAR”) IRODALOM

Erdély. Mindenkinek mást jelent e szó. Más és más jut e szóról eszünkbe... 1541 – Buda elvesztése, avagy Magyarország háromfelé szakadása, az *athnamé*, a szövetséglevél, mely szerint Erdély szabadon választhatott fejedelmet, 1570 – a speyeri egyezmény, Parcium – Részek, a Móricz illetve Jókai művekben megénekelte „aranykor”, Csaba királyfi, a 12. pont 1848-ból: „*Unió Erdéllyel!*”, az 1867-es Kiegyezés, mikor is Erdély elveszíti függetlenségét, vagy éppen az 1920-as év. Egészen pontosan 1920 június 4., mikor is Franciaországban, Trianonban megkötötték az I. Világháborút lezáró „békeszerződést”. A szerződést, mely országunkat a vesztesek közt is a leghátrányosabb helyzetbe hozta, melynek aláírása Magyarországot a szomszédos országok javára területileg megcsonkította. Színmagyar lakosságú területeket, vidékeket csatoltak el, s így több mint 3 millió magyar került „kisebbségi” helyzetbe. Erdély területén akkortájt 1,7 millió magyar élt.

A pályázat egésze, de kifejezetten a 4. napra tervezett kirándulás segíthet a kisebbségi létbe szorult magyarság helyzetének megértésében.

Erdélyi Irodalom – a fogalom nagyjából egyet jelent a Trianon utáni irodalommal. Erdélyt joggal nevezik a „magyar kultúra bölcsőjének”, s tagadhatatlan, hogy e vidék termőföldje a zseniknek. Elég csak Ady Endrére, Kaffka Margitra, Szabó Dezsőre vagy Kuncz Aladárra gondolnunk. Ha kissé korábbra tekintünk vissza, olyan nevekkal találkozhatunk, mint Apáczai Csere János, Mikes Kelemen, Tótfalusi Kis Miklós, Kemény Zsigmond vagy Bod Péter, akinek az első magyar irodalomtörténetet köszönhetjük.

Ez a csodás tündérváros Trianon után Románia részévé kellett hogy legyen, nemzetállami vágyaknak, asszimilációs törekvéseknek kitéve. Szembekerültek egymással a fogalmak, haza s

szülőföld, s mindennél erősebbé kezdett válni a szülőföldről való ragaszkodás, a nemzeti hovatartozás hangsúlyozásával. A legszebb példa erre talán Reményik Sándor *„Eredj, hatudsz!”* című verse, melyet erdélyi *Szózat*ként emlegetnek gyakran. Aki a *„maradj, s küzdj!”* – meglehetősen nehéz – életformát választotta, annak egyidejűleg tudomásul kellett vennie a továbbélés feltételeit, meg kellett békülnie sorsával.

De a sorssal megbékélni, a fájdalmat, a szenvedést, melyet az Élet rejt magában, feldolgozni nehéz. *„A reménytelenül vergődő erdélyi magyar életben talán csak a versk, elbeszélések és regények adtak vigasztalást és biztatást, ahogy Reményik Sándor emlékezetes költeménye mondta: „Egyetlen ércnél szilárdabb valóság, / Egyetlen tett: a költő álma volt.” (Az egyetlen tett)”*

Az Erdélyhez kötődő regényirodalom egy jelentékeny vonulata a *transzszilvanizmus* szöveghagyományát a nyolcvanas évektől egy olyan fordulat jegyében aktivizálta-rekonstruálta, amely előbb egy jellegzetes tradicionális regénytípusában, a falu/népi-regényben az értékek relativizálásával negatív töltettel ruházta fel annak pozitív küldetésességét, majd egy évtizeddel később, mikor már történelmileg lehetett.

Olyan érdekltségben szólaltatta meg, amely szimbolikus transzszilvanista szövegek vázát és motívumkészletét használta fel a félmúlt diktatórikus történelmének artikulálására, a közösség patetikus himnusza helyett már a felforrzsolódás kicsinyességét tematizálva, jelezve, hogy a különböző nációk között az „egység” megteremtődött ugyan, de nem a transzszilvanizmusban lefektetett szép elvek mentén, hanem a diktatúra kikényszerítette nyomorúságos körülmények között: a bajban mindenki egyforma. A forma kiürült, a pozitív gondolkodás jobbadán lehetetlenné vált, de megcsontosodott elemei továbbra is megkerülhetetlenek a megszólalásban. Ugyanakkor maga az erdélyiség bújtatott tényező ezekben a szövegekben, hiszen, egyik esetben sem fejthető fel teljes biztonsággal, a világ melyik részén, milyen nemzetiségek között is járunk.

3-4-5. napok: regionális kultúra és a határon túli irodalom

VII. Témakör: Regionális kultúra és a határon túli irodalom

Lehetséges tételek:

- **Irodalmi kávéházak, kávéházi kultúra – kulturális élet Nagyváradon**

A diákság feladata a feltérképezni, hogyan, miként forrhatott össze Nagyváradon a kávéház és az irodalom. Röviden ismertetniük kell a nagyváradi kávéházi kultúrát, az irodalmi kávéházak történetét egy-két híresebb *„képviselőjük”* részletesebb bemutatásával (pl. Astoria Kávéház).

A feladat egyéni és/vagy csoportos gyűjtőmunka (terepmunka) az 5. napon, megadott szempontok, irányelvek alapján.

- **A székely nyelv, kultúra és humor bemutatása Tamási Áron *Ábel* trilógiájának darabjain keresztül**

A tételhez kapcsolódó foglalkozások céljai: a regények műfaji sokféleségének tisztázása. Tamási életrajzi bevezetőjét kiválóan „hitelesíti” a farkaslakai látogatás. Eredeti helysízenen, közegben kerülhet sor a székely nyelv, kultúra és humor bemutatására. A székelység kultúrájának bemutatását egyéni gyűjtőmunka előzze meg – ld. a pályázat előkészítő foglalkozásainál. A gyűjtőmunka a tanulók képességeinek megfelelő szintű kell, hogy legyen, amelyet akár csoportosan is végezhetnek a diákok. Ennek „ellenőrzésére” kerül sor a 3-4. napokon, Farkaslakán.

A KIRÁNDULÁS PROGRAMJÁNAK BEMUTATÁSA

1. nap (2019. 09. 23.)

Igen korán van még, s csak lassan ébred a város. Rácsodálkozik a már talpon lévő, az utazás lázában égő Széchenyis diákokra, akik talán ilyen korán még nem is jártak a Blaha Lujza téren... Ennek is eljött az ideje, ez pedig különleges nap: indulunk, újra utazunk – irány Erdély!

Első állomásunk a nem is olyan közeli Érmindszent, avagy Adyfalva (románul Ady Endre, korábban Eriu-Meșenț). Itt megtekintettük Ady Endre szülőházát, s megcsodálhattuk a költő emlékének állító kis házat, s a relikviákat.

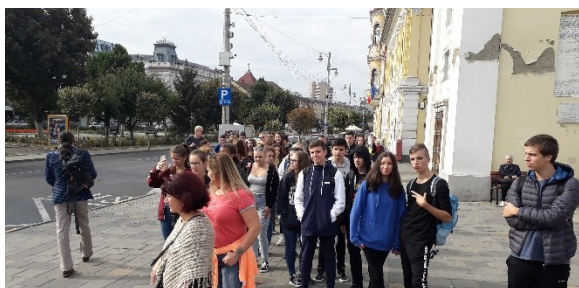
Majd elindultunk Marosvásárhely felé, de útközben betértünk Zilahra, ahol rácsodálkozhattunk a Wesselényi Miklós Református Kollégiumra, Ady Alma Materére – igaz csak kívülről... A nap végén érkeztünk meg a Marosvásárhely melletti Koronkára, s foglaltuk el szállásunkat.

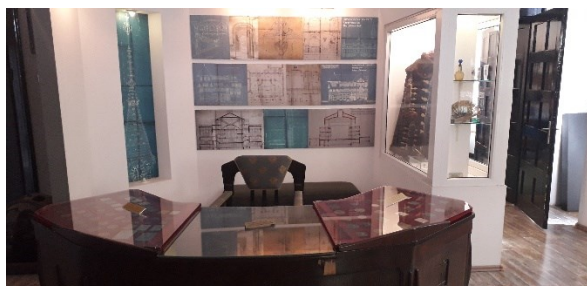
2. nap (2019. 09. 24.)

Utazásunk második napján látogattunk el partneriskolánkba, a marosvásárhelyi *Elektromaros Technológiai Szakközépiskolába*. Reggeli után fel is kerekedtünk, hiszen alig vártuk a közös programokat testvériskolánk diákjaival.

Idén is kedvesen fogadtak, s az iskola rövid bemutatását követően tartalmas városnézésre invitáltak, melyben az iskola diákjai, s sokat tapasztalt tanárai is közreműködtek!

A mindenre kiterjedő szervezésnek köszönhetően diákjainkkal még a helybeliek számára is ritkán látogatható helyekre is eljuthattunk! Közös felkerestük azokat a helyeket, ahol Ady 1815.július 23-24-én megfordulhatott (Domokos Szálló, ahol ma a Statisztikai Hivatal kap helyet és a Kultúrpalota).

Házigazdáink meghívásának eleget téve, a délután során nagy örömeinkre megcsodáltuk a marosvásárhelyi Állat- és növénykertet is!

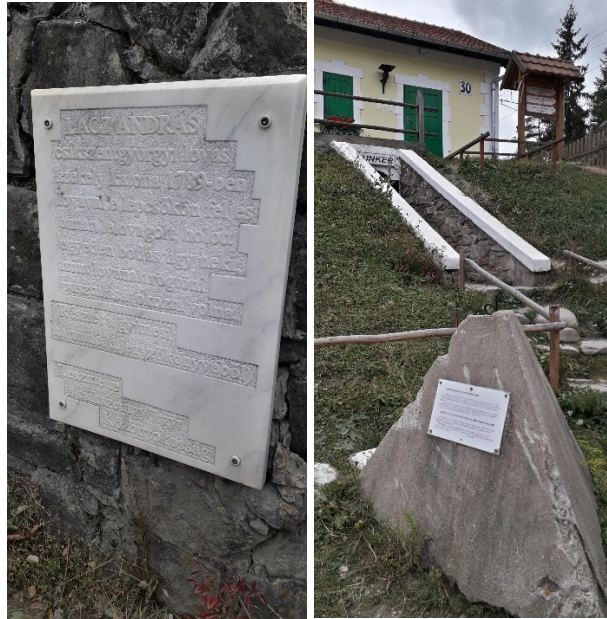
A tartalmas (és kicsit fárasztóra sikeredett) nap után csak az esti órákban indultunk tovább Farkaslakára.

3. nap (2019. 09. 25.)

A reggeli-délelőtti órákban kirándulást teszünk Gyimesbükkre, az ezeréves határhoz.

A rövidnek nem mondható buszozás közben sort keríthettünk a Márton Áron Főgimnázium (korábban: Csíksomlyói Római Katolikus Gimnázium) megtekintésére, mely Csíkszereda legimpozánsabb épülete, és szecessziós stílusban épült 1909 és 1911 között. A szecessziós stílus a mi iskolánk leginkább jellegzetes stílusa is – a Lajta Béla tervezte Vas utcai iskolapalota Budapest egyik büszkesége. A turisztikai látványosságokhoz kapcsolódó érdekességeket, tudnivalókat – ahogyan a túra során amúgy végig – e napon is Takácsné Siptár Ágnes tanárnő osztotta meg az érdeklődőkkel.

Délután visszatértünk szálláshelyünkre, Farkaslakára, a diákok (feladataik szerint) csoportokba szerveződve fedezhették a falut, s a gyönyörű környéket.

4. nap (2019. 09. 26.)

Ezen a napon a Szent Anna- tóhoz kirándultunk, de felkerestük a sóbányájáról híres Parajdot is, ahol emlékezetes órákat tölthettünk!

Farkaslakára visszatérve megtekintettük Tamási Áron egykori iskoláját és szülőházát. Kocsis Éva tanárnő és dr. Tóth M. Zsombor tanár úr irodalmi délutánra szervezték a nap fennmaradó részét, majd közös, esti beszélgetéssel eleveníthettük fel és beszélhettük át az elmúlt napokban látottakat, hallottakat, s tapasztaltakat.

5. nap (2019. 09. 27.)

Reggeli után búcsút farkaslakai vettünk házigazdáinktól és a csodaszép vidéktől, majd útnak indulunk Budapest felé. Útközben betértünk Csucsára, a Boncza kastélyba, melyről – többek között – Tabéry Géza is ír *A csucsai kastély kisasszonya* című művében.

Nagyváradon pedig megnéztük a Holnaposok szoborcsoportját, az Astoria Kávéházat és az Ady Múzeumot, emellett megcsodáltuk még a Sas és a Püspöki Palotát is. Itt bő két órát töltöttünk el, s Kocsis Éva tanárnő személyében „helybéli idegenvezetőnk” is akadt, aki körbevezetett bennünket a lenyűgözően szép és impozáns városban.

A kötelező mosdópihenőkön (és egy nagy „búcsú-vacsorán”) kívül nem időztünk és nem álltunk meg, ennek ellenére is csak az esti órákban értünk Budapestre, ahol boldogan ugrottak az itthon maradt családtagok nyakába élményekkel feltöltődött diákjaink.

Hazaértünk megint – ahogy már oly sokszor, ezúttal hazulról.

Köszönjük a lehetőséget!

